

De heldenfamilie Lambrechts uit Wijer.

Br. Cesidius werd geboren in Wijer op 14 januari 1913 als Louis Lambrechts. **Zijn vader** was Theofiel Lambrechts, kleermaker van beroep en kunstschilder tijdens zijn vrije uurtjes. **Moeder** was Carolien Bangels, die op 15 maart 1934 al overleed.

Het gezin telde zes kinderen: Louis, René, Gusta, Edmond, Emma en Tony.

Tijdens de oorlog 40-45 waren ze allen actief als gewapend weerstander in het verzet en lid van het Geheime Leger in Limburg. Tony was er zelfs de bevelhebber van.

Louis werd Broeder van Liefde op 15 augustus 1931 in Gent. Zijn kloosternaam was Br. Cesidius. **Hij gaf in Brakel les in de broederschool aan de Markt van 1941 tot 1944.** De eerste twee jaar in het 3de leerjaar B en in 1943-1944 in het 4de leerjaar B in de muziekklas.

1ste heldenfeit: Hij hielp zijn broer Tony aan wapens op gevaar af van zijn eigen leven.

Br. Cesidius hielp zijn broer Tony vanuit Brakel aan wapens. Onder meer in samenwerking met **Camiel Devooght**. Deze was afkomstig uit **Loppem** en behoorde tot een **brigade rijkswachters** in Nederbrakel die gekazerneerd was in het **vroegere gildenhuis** vlakbij de klas van br. Cesidius. **Camiel en br. Cesidius werden geleidelijk aan goede vrienden, die elkaar ook in deze zeer gevaarlijke tijd konden vertrouwen.** Dit was bij alle rijkswachters niet het geval en zeker niet bij de **Duitse veldgendarmen** die in het **huidige parochiale secretariaat** gehuisvest waren. **Dus een uiterst gevaarlijke situatie!**

Zekere dag vroeg br. Cesidius aan Camiel om **enkele revolvers na te zien**, die hij **onder de vensterroosters** in zijn klas verborgen had. Camiel maakte ze opnieuw gebruiksklaar en **br. Cesidius bezorgde die aan zijn broer Tony.**

Camiel vertelde eens aan br. Cesidius dat zijn schoonbroer twee revolvers in de grond had verstopt. Br. Cesidius zei tegen Camiel dat hij hem een groot plezier kon doen met hem die wapens te bezorgen. Daartoe vroeg Camiel **vier dagen verlof om per fiets en in uniform** naar Loppem te rijden. **In het doorgaan verliep alles goed en 's avonds werden die wapens in het grootste geheim opgedolven.** Ze werden in een valies gestopt met daarbovenop wat ondergoed en enkele appels. **Bij zijn terugkeer stopte Camiel ergens aan een café** om zijn dorst te lessen. **Daar beleefde hij de schrik van zijn leven: Twee Gestapo's en twee veldgendarmen** waren dit **café aan het doorzoeken.** Brutaal vroegen ze hem wat hij daar kwam doen en hij moest onmiddellijk alle bewijsstukken tonen: identiteitskaart, verlofbrief en dienstkaart. **Na een korte beraadslaging mocht hij toch terug vertrekken.** Gelukkig hadden ze zijn valies buiten op de fiets niet gezien noch doorzocht; anders was er van Camiel Devooght lang geen sprake meer. Zonder enige overdrijving heeft **Camiel Devooght zich hierbij ook heldhaftig en dus als een held gedragen.**

2de heldenfeit: Hij wist in Brakel te ontsnappen en zijn familie te vervoegen in Wijer .

Toen de Gestapo's op 19 april 1944 in het broederklooster Sint-Augustinus te Nederbrakel onverwachts binnen vielen en daar onmiddellijk alle aanwezige broeders arresteerden **wist br. Cesidius toch listig te ontsnappen.**

Via de **achtertuin** van het klooster vluchtte hij naar het **kerkhof** te Nederbrakel waar hem zowel eten als burgerkleden werden bezorgd.

Van daar ging het naar het **generaalat** van de Broeders van Liefde in Gent.

Met toelating van zijn hogere overste trok hij dan verder naar zijn familie in Wijer, dichtbij Sint-Truiden in Limburg. Daar sloot hij zich samen met zijn familieleden aan bij het Geheime Leger en ging mede in een reactie op de inval in Nederbrakel met hen actief in het verzet.

De **opdrachten** die zij daar toen uitvoerden waren **levensgevaarlijk** en daarom strikt geheim. Alleen de uitvoerders en de leidinggevende personen waren ervan op de hoogte.

De oorlogsjaren waren voor iedereen moeilijk. Voor de familie Lambrechts was het daarbij een zeer angstige tijd. Tony was bevelhebber van het Geheime Leger in Limburg en zijn drie broers René, Louis (br. Cesidius) en Edmond waren met hem zeer actief in het verzet en werden daarom door de Duitsers gezocht en moesten ondergedoken leven.

Hoe zij zich toen voelden, de angsten die zij doorstonden, het steeds ondergedoken leven, de dood die ieder ogenblik kon toeslaan, de martelingen, de eenzaamheid, het hopeloos zijn en de diepe pijn om het verlies van geliefden, familie en vrienden, kan met geen woorden worden beschreven.

3de heldenfeit: Hij ontsnapt opnieuw thuis in Wijer:

Op 3 mei 1944 's avonds waren vader Theofiel, Louis, Edmond, Gusta en Emma Lambrechts met haar man en drie kinderen thuis in Wijer. Een verklikker had dit aan de Duitsers gesignaleerd en deze kwamen direct op hen af. Maurice Sauwens, een jonge man uit de buurt kwam binnen gelopen en riep: "Vlug weg, de Gestapo is daar".

Louis en Edmond konden nog intijds **het bos in vluchten** en kregen enige tijd onderdak bij vrienden in Kozen.

Hun huis werd volledig omsingeld en de Gestapo en de Duitsers stormden hun huis binnen. **Omdat ze Louis en Edmond niet te pakken kregen namen ze vader Theofiel en dochter Gusta mee naar de gevangenis in Hasselt.**

4de heldenfeit: Zeer gewaagde overval op de gevangenis in Hasselt.

Op 6 juni 1944 ontscheepten op de kusten van Normandië duizenden geallieerden en werd de bevrijding van West-Europa ingezet. De weerstanders in Limburg verhoogden meteen hun activiteiten en zelfs een **aanval op een Duits bastion** (de gevangenis te Hasselt) werd beraamd en uitgevoerd door het Geheim Leger, waarvan Tony Lambrechts in Limburg de commandant was.

Dit plan bestond erin de weerstanders in de gevangenis te bevrijden. Een onderneming die zonder buitengewone heldenmoed nooit had kunnen verwezenlijkt worden. De helden die het waagden ten koste van hun eigen leven dat van anderen te redden waren: Gaby Dupain uit Heks, Charlie D'Hose uit Nederbrakel, Jean Melot uit Namen, Georges Vanisterdael uit Herk de Stad en René en Louis Lambrechts uit Wijer. Dit was burgerzin en naastenliefde van het puurste keraat. Tony Lambrechts kon wegens ziekte tot zijn spijt niet aan deze gevaarlijke onderneming deelnemen.

Op 10 juni 1944 zette weerstander Fernand George zijn vluchtswagen klaar in de carrosserie Robyns, dichtbij de gevangenis in Hasselt. Hij zou in de hal van de gevangenis samen met Louis Lambrechts wachten op de vader en de zuster van de Lambrechtsen. Na hun bevrijding zou Louis aan Fernand de weg tonen naar hun schuiloord in Zelem.

De overvallers fietsten langs binnenwegen met machinegeweren verborgen onder hun regenmantel **van Zelem naar Hasselt**. Zij kwamen samen in een **drankgelegenheid** op ongeveer vijftig meter van de gevangenis en wachtten als onschuldige klanten het geschikte moment voor de overval af.

Tijdens de aflossing van de wacht was de gevangenis telkens een kwartier vrijwel zonder bewaking. Van die korte afwezigheid van de Duitsers maakten de overvallers omstreeks 18 u. gebruik om de geplande overval uit te voeren.

Ze begaven zich naar de ingangspoort van de gevangenis en belden aan. De **verwittigde bewaker** opende en liet zich gewillig overmeesteren en zijn sleutels afnemen. De **overige weinige Duitse bewakers** werden volledig verrast, overmeesterd en in een cel opgesloten.

Vervolgens werden **de cellen van alle politieke gevangenen geopend en deze mensen aangeraden zo snel mogelijk naar buiten te vluchten**. Theo Lambrechts en zijn dochter Gusta werden in de hal van de gevangenis opgewacht door Fernand Georges en Louis Lambrechts. Ze werden vlug naar de dichtbij gelegen garage Robijns geloodst en **op gevaar af van hun leven langs binnenwegen naar het verscholen hoofdkwartier, een villa op de Sint-Jansberg in Zelem, gevoerd**.

De overige eensklaps bevrijde, beduusde en achterdochtige gevangenen **aarzelden** voor het merendeel en **slechts zeventien onder hen namen de kans waar** en herwonnen hun vrijheid.

Door het lang aarzelen van het merendeel van de bevrijde gevangenen ging voor de wanhopig aandringende bevrijders kostbare tijd verloren, die ze nadien met hun leven bekochten.

Een Duitser die in de gevangenis was achter gebleven zat in een boom kersen te plukken. Hij werd door de bevrijders opgemerkt en beschoten. Hij liet zich voor dood uit de boom vallen en verschalkte zo de overvallers, die verder aan hem geen aandacht meer schonken terwijl zij in de gevangenis de cellen ontsloten. De **uit de boom gevallen Duitser alarmeerde** ondertussen de Duitse militairen **in de achter de gevangenis gelegen kazerne**. Deze rukten onmiddellijk uit naar de gevangenis, waar intussen al enkele bevrijde gevangenen waren ontsnapt.

Terwijl de overvallers de gevangenen bevrijdden ontrendelde een valse gevangene de cel waarin de Duitse bewakers eerder werden opgesloten. Deze konden zich zo bewapenen en mede de aanval op de vijf bevrijders uitvoeren.

Volledig omsingeld begonnen de vijf bevrijders, leden van het Geheime Leger in Limburg, aan een hopeloze, maar van heldenmoed getuigende strijd. Van overal werden ze zwaar bestookt **en een voor een afgemaakt**.

De dode lichamen van de vijf dappere Officieren van het Geheime Leger in Limburg werden **naast elkaar gelegd**. Een Duitse officier stapte naar voor, bracht de militaire groet en riep uit: **“Dat zijn helden”!**

Hun namen staan gebeiteld in de **gedenksteen** aan de buitenmuur van de gevangenis te Hasselt: René Lambrechts, Georges Vanisterdael, Gaby Dupain, Brakelaar Charlie D'Hose en Jean Melot.

5de Heldenfeit: Weerstand bij de overval op de villa te Zelem.

Het G.L.L., onder leiding van Tony Lambrechts, voerde vanaf de voorbereidende fase van de landing in Normandië regelmatig **gevaarlijke spionage- en sabotageopdrachten** uit. Het kreeg via twee clandestiene zenders zijn **opdrachten rechtstreeks vanuit Londen**.

Als gevolg daarvan trachtte de Gestapo met man en macht **het G.L.L. uit te schakelen**. Er werd o.a. op het hoofd van hun bevelhebber, Tony Lambrechts, een prijs gezet van 500.000 fr. Door het **voortdurend verplaatsen** van zijn hoofdkwartier en van de clandestiene zenders slaagden Tony en zijn medestanders er toch in uit de handen van de vijand te blijven.

Bij de **overval op de gevangenis te Hasselt** bracht het G.L.L. de vijand grote verliezen toe want niet minder dan **35 Duitse soldaten werden er gedood**. **De vijand was hevig geschrokken van de moed en de kunde van het G.L.L. en de jacht op hen werd nog verscherpt**.

Het hoofdkwartier van het G.L.L. was toen ondergebracht in een villa op de Sint-Jansberg in Zelem. De **opdrachten** die moesten uitgevoerd worden waren **talrijk en zwaar**. Eén van die opdrachten was het overbrengen naar Antwerpen van een **lading wapens en springstoffen**, die in Meeswijk door een Engels vliegtuig was gearachuteerd.

Gerard Vencken werd met deze gevaarlijke en delicate opdracht belast. Hij vond een **schipper als medewerker** voor deze opdracht. Doch dit **was een verrader** en verklikte aan de Duitsers **de schuilplaats van het G.L.L.**

Hetzelfde gebeurde bij een inval door de Gestapo in het huis van de **familie Oensels in Meeswijk**. De bedienaar van de geheime zender **verklapte** daar tijdens een brutale ondervraging aan de vijand eveneens de schuilplaats van het H.K. van het G.L.L. in Zelem. **Beide feiten betekenden het begin van het drama in Zelem**.

In de **villa op de Sint-Jansberg in Zelem**, waar het hoofdkwartier van het G.L.L. toen was ondergebracht, waren **op 28 juni 1944 zestien personen** aanwezig met o.a. **vader Lambrechts en zijn kinderen Tony, Louis, Edmond en Gusta; alsook Guillaume Claes, Jef Vandebriel, Gerard Vencken en Edouard Vissers als naaste medewerkers van Tony**. **Om veiligheidsredenen** sliepen deze bewoners zoveel als mogelijk verspreid in het gebouw en met hun kleren aan. **Tony en Guillaume** sliepen in het schuurtje op enige afstand van de villa. De anderen bevonden zich allemaal in de villa.

Edouard Vissers was 's avonds van wacht en had bij zijn ronde door het domein niets verdacht opgemerkt. Hij **rustte even uit** tegen een boom dicht bij het schuurtje en **dommelde wat in**. Plots werd hij door **enig geruis opgeschrikt** en zag in de verte enkele schimmen voorbij sluipen. Het waren **Duitse soldaten** die de villa omsingelden. Edouard spurtte naar het schuurtje en **alarmeerde Tony en Guillaume**. Buiten gekomen vuurden deze onmiddellijk op de naderende soldaten en **brak werkelijk de hel los**.

Langs alle kanten werd de **villa onder vuur genomen** met **mitrailletten en machinegeweren**. **Granaten en brandbommen** werden door de vensters naar binnen geworpen. **Vanuit de ramen van de bovenverdieping** namen de mannen van het G.L.L. de Duitsers onder vuur.

De eerste die sneuvelde was vader Lambrechts. Louis (br. Cesidius) die als religieus geen wapens droeg boog zich over het ontzielde lichaam van zijn vader. Naast hem vuurde zijn broer Edmond op de Duitsers.

Omstreeks vier uur in de morgen stond de villa volledig in brand en werden **de weerstanders naar buiten gedreven**, waar ze onmiddellijk door de Duitsers **werden aangehouden**.

Dan begon de **Gestapo hen op een beestachtige manier te ondervragen en te folteren**. Toen ze uiteindelijk vaststelden dat **de bevelhebber van het G.L.L. opnieuw niet was gevat** werden ze als het ware razend en gingen nog waanzinniger en driester te werk tegenover de weerstanders.

Tony, Guillaume en Edouard waren, toen ze hun wapens hadden leeggeschoten, al kruipend door het struikgewas **ontsnapt en verborgen** zich in een korenveld. Dodelijk ongerust over het lot van hun strijdmakkers slopen Tony en Guillaume terug in de richting van de omsingelde villa. **De brand in het huis verlichtte een grote groep tierende Duitse soldaten en Gestapo's**. Met veel moeite kon Guillaume Tony tegenhouden en verhinderen dat hij in zijn radeloosheid alleen en slechts gewapend met een licht pistool de vijand te lijf zou gaan. Het had immers geen zin om terug te gaan en daar ter plaatse te worden neergeschoten. Terug in het korenveld viel Tony een tijdje bewusteloos. Het was allemaal teveel geweest.

Het schieten hield op en de weerstand in de villa was gebroken. Wanhopig omdat ze hun familie en vrienden in de villa niet meer konden helpen **spraken Tony en Guillaume af** uit elkaar te gaan en te trachten opnieuw samen te komen **bij mevrouw Vanisterdael in Herk-De-Stad**. Uiteindelijk vonden ze elkaar daar tegen de avond terug en wachtten vruchteloos op de anderen. Later vernamen ze dat **enkel Edouard ook nog was ontsnapt**.

Ondertussen voltrok zich het drama in de villa: Eerst namen ze **Edmond mee en folterden** hem. Daarna voerden ze **schijnexecuties** uit op Jef, Rita, Louis, Edmond en Gusta. **Gerard Venken, Jef Vandebriel en Wardje Vissers** werden daar ter plaatse koelbloedig afgemaakt. **Louis en Edmond** werden geboeid naar Hasselt overgebracht, waar ze nog dezelfde dag door het Duitse krijgstribunaal **ter dood werden veroordeeld**. 's Anderendaags op **30 juni 1944** werd **dit vonnis voltrokken** in het gemeentelijk bos van Hechtel met de dood met de kogel.

Louis en Edmond werden daar op het executieoord **begraven** samen met de gesneuvelden bij de overval in Zelem. Na de oorlog werden hun dode lichamen daar **ontgraven en naar hun geboorteplaatsen overgebracht**.

Augusta Lambrechts werd met enkele anderen naar het **concentratiekamp** van Ravensbrück overgebracht, waar zij samen met de andere gevangenen **beestachtig werd behandeld** en er als **bij wonder nog levend uitkwam**. In dit concentratiekamp hebben circa **135.000 vrouwen en kinderen** gevangen gezeten, van wie er naar schatting **92.000 de dood vonden**.

Na de oorlog heeft Augusta haar “**belevenissen tijdens de tweede wereldoorlog**” zorgvuldig neergepend. Dit document heeft de **familie Lambrechts** mij op eenvoudig verzoek **bezorgd** en dankzij **dit kostbare getuigenis** kan ik U nu dit alles uit betrouwbare bron meedelen.

Op 12 augustus 1945 huldigde **Wijer** onder massale belangstelling en op grootse wijze zijn weggevoerden van onder de oorlog.

Op 8 oktober 1946 werd het monument “opgericht door de Provincie Limburg voor de heldenfamilie Lambrechts”aan de kerk te Wijer plechtig ingehuldigd in aanwezigheid van talrijke burgerlijke en militaire personaliteiten en van gouverneur Hubert Verwilghen.

Op 22 januari 1946 richtte vader **Theodose**, generale assistent van de Broeders van Liefde, een schrijven naar al zijn medebroeders waarin hij verklaarde “dat de omstandigheden waarin broeder Cesidius tijdens de tweede wereldoorlog noodgedwongen had geleefd **als gans regelmatig mochten worden aanzien** zodat hij ook als Broeder van Liefde was gestorven”.

Graag breng ik hier eerbiedige en dankbare hulde aan al deze boven vernoemde mensen, die zich zo heldhaftig hebben gedragen en die wij dus met reden “helden” mogen noemen. Onze medebroeder Cesidius Lambrechts was daar ongetwijfeld één van.

Dank aan de familie Lambrechts en aan de provinciale archivaris van de Broeders van Liefde voor hun gulle medewerking.

Br. Kamiel Vandenberghe